

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

משיחות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ חוקת־בלק, י"ב תמוז, ה'תשל"ו

יוצא לאור לש"פ חוקת, ז' תמוז, ה'תשפ"ד

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

פתח דבר

לקראת ש"פ חוקת, ז' תמוז הבעל"ט, הגנו מוציאים לאור חלק מהתוועדות ש"פ חוקת-בלק, י"ב תמוז ה'תשל"ו, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום ההילולא השלישי, ג' תמוז, ה'תשפ"ד
שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2024 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5784 • 2024

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

דפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד. משיחת ש"פ חוקת-בלק, י"ב תמוז, ה'תשל"ו.

בלתי מוגה

א. כרגיל בשנים האחרונות ללמוד פסוק בפרשת השבוע עם פירוש רש"י, ובשבתות הקיץ שיש נוהגין ללמוד בהם פרקי אבות – גם משנה בפרקי אבות, וכן ענין בהערות אאמו"ר על הזהר.

בנוגע לפירוש רש"י – הנה בהמשך להמדובר לעיל (במאמר¹) שפתיחת הצינור על ענין המס"נ היתה ע"י אברהם אבינו, נתעכב על הפסוק² "כי מראש צורים אראנו וגו'", כפירוש רש"י שקאי על האבות, "אין קורין אבות אלא לשלשה"³, החל מאברהם "ראש לאבות"⁴, שבהמשכו נאמר "הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב".

ומפרש רש"י: "הן עם לבדד ישכון" – "הוא אשר זכו לו אבותיו לשכון בדד, כתרגומו" ("הא עמא בלחודיהון עתידין דיחסנון עלמא"). "ובגוים לא יתחשב" – "כתרגומו" ("ובעממיא לא יתדנון גמירא"), לא יהיו נעשין כלה עם שאר האומות עובדי גילולים, שנאמר⁵ כי אעשה כלה בכל הגוים וגו', אינן נמנין עם השאר".

"דבר אחר, כשהן שמחין אין אומה שמחה עמהם, שנאמר⁶ ה' בדד ינחנו, וכשהאומות עובדי גילולים בטובה, הם אוכלין עם כל אחד ואחד, ואין עולה להם מן החשבון, וזהו ובגוים לא יתחשב".

וצריך להבין:

א) מדוע צריך רש"י לפרש שני פירושים, שמזה מוכן, שבכל א' מהפירושים יש קושי, שלכן יש צורך בפירוש השני.

יש מפרשים⁷ שהקושי בפי' הא' ש"בגוים לא יתחשב", ש"לא יהיו נעשין כלה עם שאר האומות עובדי גילולים", הוא, דמהיכי תיתי שיהיו נעשים כלה עם שאר האומות עובדי גילולים. אבל ביאור זה אינו מספיק, כי, (א) גם לפי' הב' יש להקשות מהי הקס"ד להשוות בין בני"י לאוה"ע. (ב) הבן חמש למקרא למד בפ' בחוקותי שאם בני"י לא יתנהגו כדבעי

(5) ירמ" ל, יא. מו, כח.

(6) האזינו לב, יב.

(7) שפ"ח כאן.

(1) פ"ב (לעיל ע' ...). וש"נ.

(2) פרשתנו (בלק) כג, ט.

(3) ברכות טז, ב.

(4) ב"ר פנ"ט, ו.

אזי הקב"ה ידין אותם כו', כך שיש מקום לקס"ד כו'. ועד"ז מה שביארו המפרשים בנוגע לקושי בפ' הב', אינו מחוור בפשוטו של מקרא.

ב) על התיבות "הן עם לבדד ישכון" — כותב רש"י פירוש ואח"כ מסיים "כתרגומו"; ואילו על התיבות "ובגויים לא יתחשב" — כותב תחילה "כתרגומו", ואח"כ כותב פירושו.

ג) בפ"י הא', מביא רש"י ראי' ("שנאמר כו'") רק על הפירוש ד"ובגויים לא יתחשב", ולא על הפירוש ד"הן עם לבדד ישכון".

ד) בפ"י הב', "כשהן שמחין אין אומה שמחה עמהם, שנאמר וכו'" — שזוהי ראי' בנוגע לפירוש ד"הן עם לבדד ישכון"; ואינו מביא ראי' בנוגע לפירוש ד"בגויים לא יתחשב" — להיפך מאשר בפ"י הא'!

ה) לאחר שפירש ש"כשהאומות עובדי גילולים בטובה, הם אוכלין עם כל אחד ואחד, ואין עולה להם מן החשבון", מסיים רש"י "וזהו ובגויים לא יתחשב" — שאינו מובן כלל, שהרי רש"י נעמד מלכתחילה על תיבות אלו, ומאי קמ"ל "וזהו ובגויים לא יתחשב"?

ו) ושאלה נוספת — אף שאינה של בן חמש למקרא: כיון שרש"י מביא שני פירושים, שמזה מובן שיש קושי בכל אחד מהם (כנ"ל) — מדוע לא מביא הפירוש שבתרגום ירושלמי: "הא עמא דאינון לבלחודיהון שריא ובנימוסי עממיא לא מתערבין" (ע"ד מ"ש⁸ "ישנו עם אחד גו' ודתייהם שונות מכל עם"), שלכאורה הוא היותר מובן בפשטות, ומה גם שעפ"ז מובן יותר ההמשך למ"ש לפנ"ז "כי מראש צורים אראנו וגו'", וכן למ"ש לאח"ז "לא הביט און ביעקב גו'"⁹ ו"מה טובו אהליך יעקב גו'"¹⁰, שבהם מודגשת ההנהגה המיוחדת של בני".

וכמדובר כמ"פ שכל הענינים שבפירוש רש"י צריכים להיות באופן המובן לבן חמש למקרא, ללא צורך בפירושים נוספים. וכפי שיתבאר לקמן.

ב. בנוגע להערות אאמו"ר על הזהר, ישנו סיפור הזהר בפ' בלק¹¹ אודות רשב"י ורפב"י שהלכו בדרך ונעשה נס שבאו עופות ופרשו כנפיהם להגן עליהם מחום השמש, ואח"כ פרחו העופות, וצמחו אילנות להגן עליהם — שרפב"י אמר "טורח סגי הוה לאינון עופי בקדמיתא, וטורח בעלי חיים לא בעינן, דהא ורחמיו על כל מעשיו כתיב"¹², ורשב"י

11 ח"ג רא, ב.

12 תהלים קמה, ט.

8 אסתר ג, ח.

9 פרשתנו שם, כא.

10 שם כד, ה.

אמר "אנא לא אטרחנא לון, אבל אי קוב"ה חס עלן (כמ"ש לפנ"ז "ידענא דקוב"ה בעי למרחש לן ניסא"), לית אנן יכלין לדחייא מתנן דילי", ומבאר אאמו"ר¹³ כמה פרטים בדבר.

אבל אינו מבאר מה שעדיין צריך להבין בנוגע לכללות הענין שנעשה להם נס:

מצינו בגמרא¹⁴ ב' שיטות בנוגע לאדם שנעשה לו נס: "כמה גדול אדם זה שנעשה לו נס כזה", או "אדרבה, כמה גרוע אדם זה שנשתנו לו סדרי בראשית".

ואף שבנוגע לרשב"י ורפב"י הרי זה בודאי באופן ד"כמה גדול אדם זה", מ"מ, כיון שבנוגע לענין כזה יש גם סברא להיפך, אינו מובן מדוע ה' צורך בענין של נס [בה בשעה ש"לא עבד קוב"ה ניסא למגנא"¹⁵, ובודאי ה' הקב"ה יכול למנוע הצער שלהם באופן טבעי, שהרי "הרבה דרכים למקום"]. ובפרט ע"פ הכלל¹⁶ שאסור לאדם ליהנות ממעשה נסים?

וכמדובר כמ"פ שאאמו"ר לא הוצרך לבאר אותם ענינים שסמך שלומדי קבלה וחסידות יוכלו להבין בעצמם. וכפי שיתבאר לקמן.

ג. בנוגע לפרקי אבות — הנה בהמשך להמדובר לעיל (במאמר¹⁷) בענין "נתת ליראיך נס להתנוסס"¹⁸, שקשור עם הנס של י"ב תמוז, נתעכב על מאמר המשנה בפרק חמישי במסכת אבות¹⁹: "עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש",

— ולהעיר, שע"פ דברי בעל הגאולה בכמה מאמרים²⁰ שחורבן ביהמ"ק ה' רק בנוגע לעצים ואבנים, אבל ביהמ"ק הרוחני שבכל אחד מישראל לא נחרב, מובן שגם עתה שייך ברוחניות ענינים של העשרה נסים שנעשו בביהמ"ק —

ועד לב' הנסים האחרונים שנימנו במשנה: "ולא הזיק נחש ועקרב בירושלים, ולא אמר אדם לחבירו צר לי המקום שאלין בירושלים".

וראה גם תו"מ חע"ט ריש ע' 52. וש"נ.
17) לעיל ע' ... ואילך.

18) תהלים ס, ו.

19) משנה ה.

20) ראה סה"מ קונטרסים ח"ב רפד, א

(נעתק ב"היום יום" כא תמוז). וראה גם תו"מ

חפ"ב ע' 85. וש"נ.

13) לקוטי לוי"צ הערות לזח"ג ע' תז ואילך.

14) שבת נג, ב.

15) ראה דרשות הר"ן דרוש ח (נעתק

בלקו"ש ח"ג ע' 966 הערה 3). וראה שבת שם. ועוד.

16) ראה פרש"י תענית כד, א (אלא כאחד).

וצריך להבין:

א) בהתחלת המשנה נאמר "עשרה נסים נעשו .. בביהמ"ק", ולמה מביא ב' נסים שנעשו (לא רק בביהמ"ק, אלא) בירושלים כולה?

מצינו אמנם בגמרא במסכת יומא²¹: "פתח במקדש וסיים בירושלים", ומשני, "איכא תרתי אחרנייתא במקדש", אבל עדיין קשה על התנא דמשנתנו, מדוע מנה בין הנסים שנעשו בביהמ"ק נסים שנעשו בירושלים כולה?

ב) מהו הדיוק "לא הזיק נחש ועקרב בירושלים" — נחש ועקרב דוקא, דלכאורה הול"ל לא הזיקה חי' רעה וכיו"ב, שהי' כולל גם נחש ועקרב, ולמה נקט "נחש ועקרב" דוקא?

ג) מהו הדיוק "לא אמר אדם לחבירו צר לי המקום כו'" — "לא אמר" דייקא, דלכאורה הכוונה לא רק ש"לא אמר כו'", אלא שאכן לא הרגיש כלל שצר לו המקום,

— שהרי אם נאמר שהרגיש שצר לו המקום, אלא שרק התאפק שלא לומר זאת לחבירו, אין זה נס מיוחד... ("א קנאפער נס"). והגע עצמך: מהי גודל ההפלאה בכך שיהודי שעלה לרגל לירושלים, ומחר חוזר כבר לביתו, התאפק ולא אמר צר לי המקום שאלין בירושלים?! ... ובפרט שזהו הנס האחרון שנימנה במשנה, לאחרי שמסופר אודות כל הנסים שלפנ"ז.

ועכצ"ל שהכוונה היא שאכן לא הי' המקום צר, וא"כ, מדוע נאמר רק ש"לא אמר אדם לחבירו צר לי המקום כו"י? וכפי שיתבאר לקמן.

ד. בהמשך להמדובר אודות "הן עם לבדר ישכון ובגוים לא יתחשב" — הנה ע"פ פתגם רבינו הזקן (שחזר בעל הגאולה²²) שצריך לחיות עם הזמן, היינו, עם עניני פרשת השבוע ודרשות חז"ל בזה, הרי זה ענין הקשור עם מאורעות שאירעו לאחרונה, שבהם ראו שאוה"ע אינם מתחשבים עם בני"י, ואעפ"כ לא מתפעלים בני"י מזה, ויש להם גם כל מה שיש לגוים.

בני"י צריכים לידע שמוצאם מ"ראש צורים" ומ"גבעות", שהם האבות והאמהות, ולכן הרי הם "עם לבדר ישכון ובגוים לא יתחשב",

22) סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך (נעתק ב"היום יום" ב חשון).

21) כא, א.

כולל גם שאינם מתחשבים עם נימוסי ומנהגי אוה"ע (כנ"ל מתרגום ירושלמי), ועד שגם אוה"ע — החל מבלעם ובלק, זקני מואב וזקני מדין — מכירים בכך.

ואע"פ שהענין ד"בדר" הוא לכאורה חסרון — הרי עז"נ "ה' בדד ינחנו", כך, שהקב"ה נמצא יחד עם בני"י כו'.

ה. בהמשך לזה דובר אודות הענין של "מיהו יהודי" (י"ל בפ"ע). וסיים:

ויה"ר שיקויים מ"ש בהפטרה²³ "והי' שארית יעקב בקרב עמים רבים וגו'", והיינו, שאע"פ שנותרו "שארית יעקב" בלבד, כיון שסלתה ושמנה של בני"י נספו בהשמדות שהיו לפני 20-30 שנה, מ"מ, כיון שזהו "שארית יעקב", שיודעים מהיכן מוצאם ומתנהגים כיהודים כו', הרי הם "כארי" בבהמות יער ככפיר בעדרי צאן²⁴, היינו, שגם בשעה שנמצאים "בקרב עמים רבים" שהם כ"בהמות יער", "ווילדע בהמות", עומדים בני"י בתוקף של ארי' כו', "אשר אם עבר ורמס וטרף ואין מציל"²⁴.

וכל זה — גם בשעה שנמצאים עדיין קודם אתחלתא דגאולה²⁵, בחושך כפול ומכופל, שלכן הם "בקרב עמים רבים", ועד שהם במעמד ומצב שיש אצלם פסלים וכו', שלכן צריך להיות "והכרתי פסילך וגו'"²⁶.

וטעם הדבר — כמ"ש²³ "והי' שארית יעקב גו' כטל מאת ה'", והרי "טל לא ימיעצר"²⁷, שאינו תלוי בהנהגת האדם ונלא כמו מטר, שעליו נאמר²⁸ "יערוף כמטר לקחי", כמארז"ל²⁹ "כפו ערפן לתשובה מיד הגשמים יורדין", וכן אמרו³⁰ ש"אין טפה יורדת מלמעלה שאין עולין כנגדה טפיים מלמטה", אלא נמשך מהקב"ה תמיד, ובאופן כזה היא כללות ההנהגה עם בני"י, ש"בין כך ובין כך אתם קרויים בני", ו"להחליפם באומה אחרת איני יכול"³¹.

ועד שבאים לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

29 (ירושלמי תענית פ"ב ה"א. וראה ב"ר פי"ג, יד.)	23 (מיכה ה, ו.)
30 (ברע"מ). וראה תענית כה, ב. ב"ר שם, יג.)	24 (שם, ז.)
31 (קידושין לו, א. וראה לקו"ש ח"א ע' 3. וש"נ.)	25 (ראה גם שם, יב.)
	26 (תענית ג, א.)
	27 (האזינו לב, ב.)

ה. הביאור בפירוש רש"י:

בפירוש מ"ש "הן עם לבדד ישכון", מבאר רש"י לכל לראש השייכות למ"ש לפנ"ז "כי מראש צורים אראנו", שבהמשך לזה נאמר "הן עם גו"³² — "הוא (שזהו הפי' ד"הן") אשר זכו לו אבותיו", שהם ה"צורים", היינו, שרש"י מפרש כוונת הכתוב כאילו נאמר "כי מראש צורים אראנו שזכו לשכון בדד", שזהו המשך הכתוב: "לבדד ישכון", אלא שרש"י משנה הסגנון באופן המתאים למ"ש בפירושו "אשר זכו לו אבותיו — לשכון בדד".

ואח"כ מפרש הפי' ד"לבדד ישכון" — "כתרגומו", שהתרגום מפרש "בלחודיהון עתידין דיחסנון עלמא", שהם לבדם עתידים לירש עוה"ב.

ועפ"ז מובן מ"ש רש"י "כתרגומו" בסיום הענין — כיון שעד עתה לא פירש עדיין את התיבות "לבדד ישכון", אלא רק את ההמשך להתחלת הפסוק: "כי מראש צורים", שהאבות זכו לשכון בדד; ואילו הפי' ד"לבדד ישכון" הוא "כתרגומו".

וממשיך רש"י לפרש מ"ש "ובגוים לא יתחשב" — "כתרגומו" ("ובעממיא לא יתדנון גמירא"), ומוסיף לבאר שהכוונה בזה היא לענין הכלי, ש"לא יהיו נעשין כלה עם שאר האומות", ומביא ראי' לדבר, שנאמר כי אעשה כלה בכל הגוים וגו'".

ומוסיף לבאר הקשר לתיבת "יתחשב", שהוא מלשון מנין — "אינן נמנין עם השאר".

ו. אמנם, לפי פירוש זה מדבר הכתוב אודות מעמד ומצב בני"י בעתיד, ולכאורה קשה לפרש כן בפשוטו של מקרא, כיון שמסתבר יותר שמדובר אודות מעמד ומצב בני"י בהוה, כמו התחלת הפסוק "כי מראש צורים אראנו", שבלעם אומר שעכשיו "אני רואה אותם מיוסדים וחזקים בצורים כו'".

ולכן מוסיף רש"י עוד פירוש: "דבר אחר, כשהן שמחין אין אומה שמחה עמהם" — שקאי על זמן ההוה, שבנ"י "הן שמחין" בגלל שהי' להם מן, מים מבארה של מרים וענני הכבוד, וכבר כבשו את ארץ סיחון ועוג, ועומדים להכנס ולכבוש את ארץ ישראל, ועז"נ "הן עם לבדד ישכון", ש"אין אומה שמחה עמהם".

ורש"י מביא ראי' לדבר: "שנאמר ה' בדד ינחנו" — כי, ממ"ש

כאן "הן עם לבדד ישכון", לא יודעים עדיין אם הענין ד"בדד" הוא לטובה או כו', אבל כיון שנאמר "ה' בדד ינחנו", הרי מובן שכאשר הקב"ה נמצא עמם ומנחה אותם, בודאי יש להם כל טוב, ולכן "הן שמחיך".

ז. וממשיך רש"י לפרש בפ"י הב' מ"ש "ובגוים לא יתחשב":

בלעם ובלק יכולים לטעון שכיון שבנ"י הם "עם לבדד ישכון", באופן ש"ה' בדד ינחנו" — עליהם להשאר במדבר, במעמד ומצב של התקשרות עם הקב"ה, ע"י "הקול קול יעקב"³³, באופן שלמעלה ובהבדלה מטבע העולם; אבל מהי שייכותם לטבע העולם — לקבל ארץ מקנה, "ארץ טובה ורחבה"³⁴, שבה יעסקו בחרישה וזריעה כו', בה בשעה שצריכים להיות במעמד ומצב שלמעלה מהטבע.

והמענה על זה — שהמעלה של בנ"י שהם קשורים עם הקב"ה באופן שלמעלה מהטבע היא בהוספה על כל מה שמקבלים בדרך הטבע, ולכן, ש"כשהאומות עובדי גילולים בטובה, הם אוכלין עם כל אחד ואחד", כך, שכשם שמואב צריך ארץ, והקב"ה מצוה "אל תצר את מואב"³⁵, כך גם בנ"י צריכים ארץ, וכיו"ב בשאר הענינים שבדרך הטבע; ואעפ"כ, מה שמקבלים בדרך הטבע (כמו שאר האומות), "אין עולה להם מן החשבון", שבגלל זה יגרע ח"ו בענינים שמקבלים באופן שלמעלה מהטבע, בגלל שזהו ענין נוסף שמקבלים בתור שכר עבור קיום התומ"צ. ומסיים רש"י: "וזהו ובגוים לא יתחשב" — כי לפי' הא' כל זה מיותר, דבכלל מאתיים (בדד ישכון) מנה.

ח. אך גם בפ"י הב' יש להקשות:

א) משמעות פשטות הכתוב ש"בגוים לא יתחשב" הוא בהוספה על "הן עם לבדד ישכון", ואילו לפי' הב' הרי זה להיפך, שתחילה נאמר "הן עם לבדד ישכון", ללא שייכות עם שאר האומות, ואילו אח"כ נאמר "ובגוים לא יתחשב", ש"אוכלין עם כל אחד ואחד" ורק "אין עולה להם מן החשבון", כך, שלכאורה יש בפסוק סתירה מיני' ובי'.

ב) לפי' הב' הוצרך להיות סדר הענינים בכתוב באופן הפכי — לומר תחילה שבנ"י מקבלים עניני הטבע כמו שאר האומות (שזהו התוכן ד"בגוים לא יתחשב"), ואח"כ לומר ענין נעלה יותר, שמקבלים גם ענינים שלמעלה מהטבע (שזהו התוכן ד"עם לבדד ישכון").

(35) דברים ב, ט.

(33) תולדות כז, כב.

(34) שמות ג, ח.

ובגלל הקושי שבפי' הב', שהוא גדול יותר מהקושי שבפי' הא' — הנה הפירוש הראשון והעיקרי הוא פי' הא'.

ט. והטעם שרש"י לא מפרש כבתרגום ירושלמי, "הא עמא דאינון לבלחודיהון שריא ובנימוסי עממיא לא מתערבין" — מובן בפשטות:

כיון שהפסוק "הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב" בא בהמשך למ"ש לפני"ז "כי מראש צורים אראנו", שקאי על האבות (כנ"ל ס"א) — אין לפרש שקאי על הנהגת בני"י באופן ש"דתיים שונות מכל עם", כיון שענין זה אינו שייך ל"ראש צורים", אלו האבות,

— שמהם יש אצל בני"י ענין האמונה, שהם "מאמינים בני מאמינים"³⁶, אבל ענין האמונה שייך גם אצל בני נח, וכפי שמצינו באבימלך שהתנצל לפני הקב"ה בכואו אליו בחלום הלילה וכו'³⁷ —

ואילו הענין דקיום המצוות ("דתיים שונות מכל עם") נתחדש בשעת מ"ת, כפי שלמד הבן חמש למקרא שאז אמר הקב"ה לבני"י "והייתם לי סגולה מכל העמים"³⁸, משא"כ לפני מ"ת, אצל האבות (וכידוע החקירה אם הי' לאבות דין של בני נח³⁹).

י. בנוגע להמבואר בזהר:

אודות רשב"י מצינו בגמרא⁴⁰ שהי' "מלומד בנסים" (שלכן שלחוהו לרומי לבטל גזירות כו'), וזהו שאמר "ידענא דקוב"ה בעי למרחש לן ניסא" — לפי שענין הנסים הי' אצלו דבר הרגיל. ועד שכללות הנהגתו של רשב"י היתה באופן שלמעלה מדרך הטבע — כדאייתא בגמרא⁴¹ "רבי שמעון בן יוחי אומר אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה כו', תורה מה תהא עלי', אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שנאמר⁴² ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו'". ולכן, לא שייך אצלו האיסור ליהנות ממעשה נסים, כיון שענין הנסים הוא אצלו כמו טבע.

ובפרט ע"פ המבואר בהערות אאמו"ר כאן ש"רשב"י הוא בחי' דעת", והרי מצד בחי' הדעת שלמעלה צריך להיות ענין של נס, ולכן לא רצה רשב"י לדחות את הנס שנעשה לו מלמעלה.

משא"כ רפב"י, לא רצה להשתמש בנס הצל שע"י העופות

אבות בסופו (ס"ע לו ואילך). וש"נ.

40 מעילה יז, ריש ע"ב.

41 ברכות לה, ב.

42 ישע"י סא, ה.

36 שבת צז, א.

37 וירא כ, ג"ה.

38 יתרו יט, ה.

39 ראה אנציק' תלמודית (כרך א) ערך

(ואדרבה: להיותו מבחי' חסד, הי' בעל חסד וחשש גם לצער העופות (כמ"ש אאמו"ר⁴³)) — כיון שסדר הנהגתו הי' כדברי ר' ישמעאל שביחד עם עבודת ה' "בכל לבבכם ובכל נפשכם"⁴⁴, צ"ל גם "ואספת דגנך"⁴⁵, הנהג בהן מנהג דרך ארץ" (שעז"נ "הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן, כרבי שמעון בן יוחי ולא עלתה בידן")⁴¹, ואצלו לא היתה ההנהגה הרגילה באופן של נס.

[ומה שמצינו בגמרא⁴⁶ ש"רבי פנחס בן יאיר .. פגע בי' בגינאי נהרא אמר לי' גינאי חלוק לי מימך ואעבור בך .. חלק לי", ועל זה אמרו "כמה נפיש גברא ממשה ושתין רבוון" (שנחלק להן ים סוף) — הרי מאורע זה הי' כש"הוה קאזיל לפדיון שבויין", והיינו, שהנס נעשה מצד חשיבות המצוה, אבל הנהגת רפב"י כשלעצמו היתה בדרך הטבע].

יא. הביאור בפרקי אבות:

הטעם לכך שהתנא מונה ב' הנסים שנעשו בירושלים בין הנסים שנעשו בביהמ"ק היא — לפי שנסים אלו שאירעו בירושלים כולה היו בסביבת ביהמ"ק.

ובהקדים השאלה בנוגע למ"ש "צר לי המקום שאלין בירושלים" — הרי בשביל לינה אין צורך במקום גדול, אלא די בג' אמות לגופו, ואמה נוספת כדי לפשוט ידיו ורגליו⁴⁷, ולכאורה הי' התנא יכול לומר נס גדול יותר — שהי' מספיק פרנסה עבור כל בני"ש שעלו לרגל לירושלים (כמסופר בגמרא⁴⁸ שהיו כפלים מיוצאי מצרים), שזהו נס גדול הרבה יותר מזה שהי' מספיק מקום לכולם ללון בירושלים?

ומבואר בזה⁴⁹, שנקט האי לישנא משום שבירושלים בעי לינה, שהרי הקרבנות שהקריבו בביהמ"ק טעונים לינה⁵⁰, והלינה מוכרחת להיות בירושלים (כיון שבביהמ"ק היו יכולים ללון רק הכהנים, במקומות המיוחדים לכך⁵¹), ובגלל זה אירע הנס ש"לא אמר אדם לחבירו צר לי המקום שאלין בירושלים".

וכיון שסיבת הנס היא בגלל הקרבנות שהקריבו בביהמ"ק, לכך נזכר נס זה בין הנסים שנעשו בביהמ"ק.

43) שם ע' תח.	לאבות כאן.
44) עקב יא, יג.	49) ראה חדא"ג מהרש"א יומא שם.
45) שם, יד.	50) ראה אנציק' תלמודית (כרך לו) ערך
46) חולין ז, א (ובפרש"י).	לינה (בירושלים) ס"ב (ע' תתלב ואילך).
47) ראה עירובין מת, א.	וש"נ.
48) פסחים סד, ב. מגן אבות (להרש"ק)	51) ראה מדות פ"א מ"ח.

ועד"ז בנוגע לנס ש"לא הזיק נחש ועקרב בירושלים", שגם נס זה אירע בגלל הקרבנות שהקריבו בביהמ"ק — דכיון שהוצרכו להקריב שלמי שמחה, בגלל החיוב "ושמחת בחגך"⁵², הרי מובן שאילו הי' נחש או עקרב מזיק, הנה מטבע בני אדם שזה מפריע לשמחה, ולכן הוצרך להיות נס ש"לא הזיק נחש ועקרב בירושלים".

יב. ועדיין יש לבאר מה שהנס הוא ש"לא אמר אדם לחבירו צר לי המקום שאלין בירושלים":

ובהקדים — שלכאורה לא מובן מהו גודל הנס בכך שהי' בירושלים מספיק מקום לכולם כדי ללון: בפיסקא שלפני"ז נאמר שבביהמ"ק הי' הנס ש"עומדים צפופים ומשתחווים רווחים", וא"כ, אם בביהמ"ק, שהי' בשטח קטן לגבי כל ירושלים, הי' מקום לכולם להשתחוות רווחים [באופן שכל אחד הי' רחוק מחבירו ד' אמות, כדי שלא ישמע את חבירו כשהוא מתוודה ומזכיר עוונותיו]⁵³, הרי בודאי שבירושלים כולה הי' מקום לכולם ללון?!

אך הענין הוא, שנס זה אירע רק כשהיו משתחווים, אבל בשעה שהיו עומדים — אומרת המשנה בעצמה שהיו "עומדים צפופים", וא"כ, כששאלו יהודי איך הי' בביהמ"ק, השיב, שעמדו צפופים, כך שנרחפו ולא יכלו לישון... ורק משתחווים רווחים.

וכאן הי' הנס שכאשר שאלוהו בנוגע ללינה בירושלים — "לא אמר אדם לחבירו צר לי המקום שאלין בירושלים", שאפילו לא נפלטה מפיו מילה ("ער האָט זיך ניט אַרויסגעכאַפּט מיא אַ וואַרט") שהי' המקום צר כו'.

יג. וכן יש לבאר מהו הדיוק ש"לא הזיק נחש ועקרב" דוקא:

בנוגע לשאר חיות רעות, יש עצה להבטיח שלא זיקו, עי"ז שינעלו את שערי חומת ירושלים או יעמידו שומרים וכו'. ועד"ז יכולים להשמר מפני עופות המזיקים, ע"י סגירת החלון או בניית גג וכיו"ב. וכיון שיכולים להזהר מהם, אזי לא צריך הקב"ה לעשות נס שלא זיקו. ועד"ד דברי הגמרא⁵⁴ "הכל בידי שמים חוץ מצינים פחים, שנאמר⁵⁵ צינים פחים בדרך עיקש שומר נפשו ירחק מהם", דכיון שיכולים להשמר ולהתרחק

54) כתובות ל, סע"א. וש"נ.

55) משלי כב, ה.

52) פ' ראה טז, יד. וראה רמב"ם ריש הל'

חגיגה.

53) פ"י הרע"ב. וראה פרש"י כאן.

מהם, אין צורך שהקב"ה יעשה נס כו'. ובפרט ע"פ דברי הגמרא¹⁴ שיש סברא לומר "כמה גרוע אדם זה שנשתנו לו סדרי בראשית".

אבל נחש ועקרב — כיון שנמצאים באדמה, והרי בביהמ"ק הי' צ"ל עפר*, אי אפשר להזהר מהם, וכדי שלא יזיקו (ויפריעו לענין השמחה הקשורה עם הקרבת הקרבנות בביהמ"ק), הוצרך להיות נס ש"לא הזיק נחש ועקרב".

וגם לאחרי שהיו מרצפין באבנים** — הנה אי אפשר שבמשך כל הזמן לא נעקרה אבן כו"כ פעמים, ולכן הי' צורך בנס שבכל זאת לא הזיק נחש ועקרב בביהמ"ק.

וכיון שענין זה הי' נוגע ביותר לכל ירושלים, שבה הוצרכו ללון לאחרי הקרבת הקרבנות בביהמ"ק, הרי זה פעל גם שלא הזיק נחש ועקרב בכל ירושלים — שקרוב לומר שלא כיסו רצפת הבתים באבנים,

* בנגלה: עפר דסוטה (אף שהי' מכוסה בטבלא, הי"ה צריך לפותחה⁵⁶, ומעולם לא הי' נחש ועקרב — שיזיק — תחתה), דשיתין (חלולין עד התהום)⁵⁷, אבן שתי' שבקדה"ק (דמונח על עפר — כנראה במוחש) ועליו ארון מונח⁵⁸, מערות ומחילין שהי' צ"ל תחתיו מפני הטומאה⁵⁹.

ומדלא נתפרש להיפך י"ל דהאוטם (ו' אמות דהיכל)⁶⁰ הי' עפר (וכהל' במפרשים⁶¹ — עפרורית).

ולא עוד אלא דעיקר הקדושה (דהרצפה) הי' דוקא בהעפר, שזהו הענין דאבן שנעקרה חוצצת (לעפר שהוא) תחתה⁶². וכדמוכרח מהסוגיא שם⁶³ דדוד קידש הרצפה — שדה שחרשו אותה — וזוהי קדושת הרצפה דשלמה (אלא ש(האבן) המחובר לקרקע — קרקע).

בפנימיות הענינים: במשכן הי' קרקע, ומקדש אקרי משכן⁶⁴ — ומתאים להא דדוד קידש עפר.

** ראה רמב"ם (שם פ"א הי'): "ומרצפין את כל העזרה באבנים יקרות". — צ"ע בהיכל. — ובבנין שלמה — בארזים מצופים זהב⁶⁵. ואכ"מ.

61 ראה הגהות וציונים להרא"ש טרובי למדות שם. וראה גם אנציק' תלמודית (כרך א) ערך אוטם (ע' רנט ואילך). וש"נ.
62 זבחים כד, א. רמב"ם שם. פ"א הי'. הלי' ביאת המקדש ספ"ה.
63 זבחים שם.
64 עירובין ב, סע"א. וש"נ.
65 מלכים"א ו, טו ואילך.

56 ראה סוטה טו, ב (במשנה): "ומקום הי' שם אמה על אמה וטבלא של שיש וטבעת היתה קבועה בה כו' ונוטל עפר כו'".
57 סוכה מט, א.
58 רמב"ם הלי' ביהב"ח רפ"ד. ובכ"מ.
59 ראה רמב"ם שם רפ"ה — ממשנה פרה פ"ג מ"ג.
60 מדות פ"ד מ"ו. רמב"ם שם פ"א הי'.

שהרי אסור להשתחוות על רצפת אבנים, כמ"ש⁶⁶ "ואבן משכית לא תתנו בארצכם גו'".

ומובן שאין צורך לעשות נס גדול יותר שבירושלים לא יהיו כלל נחש ועקרב, אע"פ ש"סדנא דארעא חד הוא"⁶⁷ — שהרי "לא עביד קוב"ה ניסא למגנא"¹⁵; ולכן די בכך ש"לא הזיק נחש ועקרב בירושלים", היינו, שיש שם נחש ועקרב, אלא שלא הזיקו. וע"ד שלעתיד לבוא נאמר⁶⁸ "לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי", והיינו, שב"הר קדשי", ביהמ"ק, אינם מזיקים.

יד. ובענין זה יש הוראה בעבודת ה':

איתא בגמרא⁶⁹: "אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק" (בתפלה), "אבל עקרב פוסק", לפי שהעקרב מסוכן לעקוץ יותר משנחש מוכן לישוך, והיינו, שבנחש אין זה פיקוח נפש, ולכן יכול לסיים תפלתו, משא"כ בעקרב הרי זה פיקוח נפש שדוחה הכל, ולכן יפסיק.

וביאור החילוק בין נחש לעקרב⁷⁰:

נחש — מזיק את האדם ע"י ארסו שהוא חס ושוּרף, כפי שמצינו גבי "הנחשים השרפים"⁷¹, ש"שורפים את האדם בארס שיניהם"⁷²; ואילו עקרב מזיק את האדם ע"י ארסו שהוא קר, כפי שמצינו בגמרא⁷³ "אלמלא חמה של כסיל לא נתקיים עולם מפני צינה של כימה . . וגמירי אי לאו עוקצא דעקרבא (זנב העקרב, היינו כימה) דמנח בנהר דינור (מתשת כחו של עקרב), כל מאן דהוה טריקא לי' עקרבא לא הוה חיי'".

והענין בעבודת האדם — שנחש הו"ע החמימות והלהט ("קאָך") בעניני לעו"ז, ואילו עקרב הו"ע הקרירות לעניני קדושה.

וזהו שעקרב גרוע ומסוכן יותר מנחש — שענין הקרירות לעניני קדושה גרוע יותר מאשר החמימות בעניני לעו"ז, כי:

ענין החמימות מורה על החיות, וחיות נמשכת מקדושה, כמ"ש⁷⁴ "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים גו'", אלא שבשביל ענין הבחירה יש חמימות גם בלעו"ז⁷⁵. ולכן, כשנחש כרוך על עקבו, היינו, שיש אצלו

71) פרשתנו (חוקת) כא, ו.	66) בהר כו, א.
72) פרש"י עה"פ.	67) קידושין כז, ב. וש"נ.
73) ברכות נח, ב (ובפרש"י).	68) ישע"י יא, ט. סה, כה.
74) ואתחנן ד, ד.	69) ברכות לג, א ובפרש"י.
75) ראה גם תו"מ ח"א ע' 110. וש"נ.	70) ראה גם תו"מ ח"ז ע' 146 ואילך.

חמימות בעניני לעו"ז, אין זו הוכחה שנעשה נפרד לגמרי מאלקות, כיון שסוכ"ס יש בו חיות כו', ולכן יכול לסיים תפלתו ואח"כ להתעסק עם הנחש; משא"כ כשעקרב כרוך על עקבו, היינו, שיש אצלו קרירות לעניני קדושה, הרי זה מורה שנעשה נפרד לגמרי מאלקות, שהו"ע החיות והחמימות, ולכן יפסיק, כיון שלכל לראש צריך לבטל את ענין הקרירות, ולהיות חי כו', ואח"כ יפעל שענין החיות יהי בקדושה דוקא.

וע"ד המבואר בקונטרס התפלה⁷⁶ אודות חילוקי הדרגות דשור כבש ועז בנוגע לנפש הבהמית, שנקל יותר לברר שור נגח שיש בו תנועת התפעלות, מאשר עז, עז שבבהמות⁷⁷, שאינו בבחי' התפעלות כלל, ואינו ניזון ממקומו משום דבר; כשמראים לו נס, ואפילו נס בתוך נס — אזי אומר: מאי קמ"ל?! הוא לומד ענין ערב בתורה, אבל נשאר קר כמו אתמול ושלשום, ועד לקרירות שהיתה בתחלת הבריאה לפני שנעשה חום השמש בעולם; ולכן קשה ביותר להתמודד עמו.

וכידוע גם הפתגם שנאמר בנוגע ללימוד החסידות שהוא ע"ד הענין דתחיית המתים — "זוטי דאית בכו מחי' מתים"⁷⁸, כ"י⁷⁹, מת הוא קר, ואין דבר קר כמו השכל, ולכן צריך להחיותו, שזהו ע"י לימוד החסידות, שפועלת חיות בקיום התומ"צ⁸⁰.

ועל זה אמרו ש"לא הזיק נחש ועקרב בירושלים", היינו, שמצד הענין של ירושלים, שלימות היראה⁸¹, אין מקום לנחש ועקרב.

טז. ויה"ר שיקויים היעוד⁶⁸ "לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי", בביאת משיח — עליו נאמר⁸² "ויצא חוטר מגזע ישי ונצר משרשיו יפרה", שיקבץ את כל בני מכל המקומות, כולל גם "מאיי הים"⁸³, ויוליכנו קוממיות לארצנו, בקרוב ממש.

[לאחרי תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ניעט ניעט ניקאָוואָ".]

76 פ"ח.
 77 ביצה כה, ב.
 78 לשון חז"ל — ע"ז יו"ד, ב. וראה סה"ש תש"ג ע' 99.
 79 ראה סה"ש תרצ"ז ע' 195 [210].
 80 אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ס"ע שטו. ח"ה ס"ע שעא (נעתק ב"היום יום" יא סיון).
 81 ראה לקו"ת דרושי ר"ה ס, ב. שה"ש ו, ג. ובכ"מ.
 82 ישע"י יא, א.
 83 שם, יא.

הוספה

בי"ה, ד' תמוז תשי"ז
ברוקלין

הווי"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מוה' שמואל אלעזר שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ו סיון, בו כותב ראשי פרקים מעניני המכינה ומהפעולות, ויהי רצון אשר להלן תחול הטבה עוד יותר והוספה בכל עניני חב"ד אשר באה"ק ת"ו, ובודאי, כמארז"ל לא נתנה תורה למלאכי השרת, הדבר תלוי באני"ש אשר על אתר בתוככי כלל ישראל, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

ובפרט שהרי מסוגלים ימים אלו לקבלת החלטות טובות בהנ"ל, ימי ההכנה ליי"ב ויי"ג תמוז, ימי הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, אשר מסר נפשו על הפצת היהדות בכלל והפצת המעינות ביחוד, וגאולתו ה"ז גאולת ענינים אלו בכל מקום ובכל זמן, ובפרט לתקופת השנה, וכידוע בפירוש הארז"ל על הפסוק והימים האלה (כשהם) נזכרים (בהתעוררות המתאימה, הרי נמשכים) ונעשים (כל ההמשכות וההשפעות שהיו בפעם הראשונה), וביחוד בשנה זו אשר שלשים שנה עברו מאז, וידוע פירוש הצ"צ על הכתוב ויהי בשלשים שנה וכן בס' עבודת הקדש, כמדובר בשיחת התועדות ש"מ תמוז השתא.

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (וילהלם, תשס"ד).
מוה' שמואל אלעזר: היילפרין, ירושת"ו. אגרות נוספות אליו — אג"ק חל"ג אגרת יב'שעא (ע' קמו), ובהנסמן בהערות שם.

המכינה: של ישיבת תורת אמת.

כמארז"ל לא נתנה תורה למלאכי השרת: ברכות כה, ב. וש"נ.

ואין לך דבר העומד בפני הרצון: ראה זח"ב קסב, ריש ע"ב.

בפירוש הארז"ל על הפסוק והימים האלה .. נזכרים .. ונעשים: אסתר ט, כח. וראה רמ"ז בספר תיקון שובבים. הובא ונתבאר בספר לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

וביחוד בשנה זו .. שלשים שנה כו': ראה גם אג"ק חט"ו אגרות ה'תקכט-ה'תקל. ה'תקסח (בסיומה). ה'תקע (בסיומה). ה'תקעט (בסיומה). ה'תקצא. חכ"א אגרת ח'קכג. ובכ"מ.

פירוש הצ"צ על הכתוב ויהי בשלשים שנה: יחזקאל א, א. קיצורים והערות לתניא ע' עו. וכן בס' עבודת הקדש: ח"ד פי"ט.

כמדובר בשיחת התועדות ש"מ תמוז השתא: נדפסה בלקו"ש ח"ב ע' 591 ואילך; תר"מ

בברכת חג הגאולה — המצפה לבשו"ט

מ. שניאורסאהן

ב

בי"ה, כ"ב תמוז תשי"ט
ברוקלין

הווי"ח אי"א נו"נ בעל מרץ רב פעלים
מוה' חיים ברוך שי' הלוי

שלום וברכה!

במקום מגורו נמצא הווי"ח אי"א נו"נ מוה' שניאור זלמן שי' הכהן כ"ץ, אביו של ידידנו הכי נעלה ווי"ח אי"א עוסק בצ"צ מו"מ באמונה מוה' יעקב שי' הכהן כ"ץ, ולהיותו בודד וגלמוד צריך הוא לעדוד וחיזוק רוחני, אשר זהו שחסר לו, כי במובן צרכיו הגשמים מספיק לו בנו שי' הנ"ל,

הר"י הכהן הנ"ל, רבות בשנים עוד מימות בקורו של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ ז"ע בפעם הראשונה בארצוה"ב מקושר הוא מאז ועד היום באופן דמוסיף והולך, ורצוי איפוא מצד אנ"ש להתענין בטובת אביו שי' הנ"ל, ובקשתי מכת"ר שי' אשר יבקרו ויראה את אשר לפניו כאמור.

התוועדיות ח"כ (תשי"ז ח"ג) ע' 84 ואילך. וראה גם שיחת י"ב תמוז — תו"מ התוועדיות שם ע' 108 ואילך. וש"נ.

ב

מצילום האגרת.

מוה' חיים ברוך שי' הלוי: דוכמן, בני ברק. אגרות נוספות אליו — אג"ק חי"ח אגרת ר'תשלד, ובהנסמן בהערות שם. לקמן אגרת הבאה.
במקום מגורו .. מוה' שניאור זלמן שי' הכהן כ"ץ: ראה גם אג"ק חכ"א אגרת ד'תתקן, ובהנסמן בהערות שם.

ידידנו .. מוה' יעקב שי' הכהן כ"ץ: שיקאגא. אגרות אליו — אג"ק חל"א אגרת יא'תתלא, ובהנסמן בהערות שם. אג"ק כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ט אגרת ב'תתקי; חי"ב אגרת ד'תקסו; חי"ד אגרת ה'רצו, ובהנסמן בהערות שם.

מימות בקורו של כ"ק מו"ח אדמו"ר .. בפעם הראשונה בארצוה"ב: י"ב אלול תרפ"ט-כ"א תמוז תר"ץ (ראה מבוא לאג"ק שלו ח"ב ע' 15 ואילך; סה"ש תרפ"ח-תרצ"א ע' מא [מט] ואילך. וש"נ), אז ביקר ושהה כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע בשיקאגא (מקום מגורם של משפחת כ"ץ) — י"א שבט"כ"ט ניסן תר"ץ. וראה גם אג"ק שלו שם אגרת תפכ (י"ד סיון תר"ץ, נייאָרק — באתי בכתובים עם ידידנו .. ומר כץ כו").

דמוסיף והולך: ע"פ שבת כא, ב.

ובקשתי .. אשר יבקרו כו': בהמשך לזה, ראה לקמן אגרת הבאה.

בודאי התועדו בימי חג הגאולה יב' ויג' תמוז ולפלא שלא הודיעו עד עתה מזה, ובטח ימלאו בהזדמנות הבאה. וכל המפרט ה"ז משובח.

ויהי רצון אשר יבשר טוב בענייני הכללים והפרטים גם יחד. ובנקודה התיכונה הפצת המעינות חוצה, אשר יקרב זה קיום היעוד (שמבין מצרים אלו — נזכה לקיום היעוד) דנחלה בלי מצרים.

בברכה לבשו"ט

מ. שניאורסאהן

ג

[כ"ג מני"א תשי"ט]

... נ.ב. ת"ח ת"ח על מילוי הבקשה בהנוגע להווי"ח אי"א נוי"נ מוה' זלמן ש"י הכהן כ"ץ.

הפצת המעינות חוצה: ראה אגה"ק של הבעש"ט — נדפסה בכש"ט בתחלתו. ובכ"מ. שמבין מצרים: ע"פ איכה א, ג. וראה איכ"ר עה"פ (פ"א, כט). פרש"י שם. דנחלה בלי מצרים: שבת קיח, סע"א.

ג

השלמה (מצילום האגרת) להנדפס באג"ק ח"י"ח אגרת ו'תתקפב, למוה' חיים ברוך דוכמן (בני ברק). אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת הקודמת, ובהנסמן בהערות שם. הבקשה בהנוגע .. מוה' זלמן ש"י הכהן כ"ץ: לעיל אגרת הקודמת.

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Email: info@lahak.org

ב"ה. שלהי סיון, ה'תשפ"ד.

שהחיינו וקיימנו והגיענו

הננו שמחים לבשר
כי ניתן להשיג את הספר

תורת מנחם כרך פב

הכולל את מאמרי דא"ה ושיחות קודש
מיום ב' דראש השנה עד ש"פ ויגש, ט' טבת ה'תשל"ו

*

כן ניתן להשיג את פ"א כרכים הראשונים
ואת סדרת ספרי המאמרים תשי"א — תשל"ט

בחנויות הספרים המובחרות
ובחנוות הספרים קה"ת בארה"ב ובאה"ק

www.lahak.org

או בטלפון: בארה"ב 718-604-2610; באה"ק 03-9606-018

לעילוי נשמת

אמנו מרת **פרידא** בת הרה"ח ר' **אלתר אליעזר** ע"ה

נפטרה ט' תמוז ה'תשי"ס

אבינו הרה"ח הרה"ת וכו' ר' **שלום דובער** ע"ה

בן הרה"ח הרה"ת וכו' ר' **יהושע** הי"ד

נפטר כ"ה ניסן ה'תשכ"ח

ליין

בתם מרת **רבקה** ע"ה ו**ואלבערג** בת הרה"ת ר' **שלום דובער** ז"ל

נפטרה ט"ו תמוז ה'תשנ"ה

אבינו הרה"ח הרה"ת וכו' ר' **משה חיים** ז"ל

בי"ר **תנחום זאב** הי"ד

נפטר כ"ף אלול ה'תשע"ד

סאפאטשקינסקי

ת' נ' צ' ב' ה'

ולזכות אמנו מרת **שרה לאה** שתחי **סאפאטשקינסקי**

נדפס על ידי ולזכות

בנם ובתם

הרה"ת ר' **יוסף יצחק** וזוגתו מרת **רבקה נעמי**

ומשפחתם שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

ליין

להצלחה רבה ומופלגה בטוב הנראה והנגלה

בכל אשר יפנו בגשמיות וברוחניות

ולנחת רוח יהודי חסידותי מתוך שמחה וטוב לבב